УДК 65.012.4:631
JEL Classification: L23; Q13; M11

МІСЦЕ КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

©2024 НОСАЧ Н. М., ЄГІОЗАР'ЯН А. Г., ПОЛЯКОВА Є. С.

УДК 65.012.4:631
JEL Classification: L23; Q13; M11

Носач Н. М., Єгіозар'ян А. Г., Полякова Є. С.

Місце контролю в системі менеджменту підприємств агропромислового сектора економіки

У статті розглянуто значення контролю в системах менеджменту агропромислових підприємств; акцентовано увагу на його важливості для забезпечення стабільності виробничих процесів, оптимізації витрат, зниження ризиків і підвищення якості продукції. Метою дослідження є аналіз, систематизація, узагальнення та удосконалення наявних теоретико-методичних розробок щодо контролю в системі менеджменту аграрного підприємства. Дослідження джерел літератури дозволило представити ключові аспекти управлінського контролю, які дозволяють підприємствам ефективно реагувати на зміни зовнішнього середовища, такі як погодні умови та ринкові коливання. Обґрунтовано необхідність впровадження автоматизованих систем контролю, що забезпечують оптимізацію витрат ресурсів і дотримання агротехнологічних стандартів. Наведено різні підходи до трактування поняття контролю, зокрема, зазначено його роль як механізму забезпечення досягнення цілей підприємства і мінімізації ризиків. Виявлено, що контроль не лише виконує функцію зворотного зв'язку, але й активно підтримує покращення управлінських процесів. Ґрунтуючись на наробках вітчизняних та іноземних учених, систематизовано цілі контролю, специфічні для агропромислового сектора, що включають контроль за використанням ресурсів, дотриманням агротехнологічних стандартів, управлінням ризиками, фінансовим контролем. Виявлено, що визначені цілі сприяють не лише своєчасному виявленню відхилень, але й запобіганню проблемам, що особливо важливо в умовах ризиків, пов'язаних із зовнішніми факторами контролем конкурентоспроможності та дотриманням регуляторних вимог. Проведено аналіз необхідності моніторингу екологічної стійкості, що набуває все більшої актуальності в умовах зростаючої уваги до екологічних проблем. Визначено, що контроль якості продукції є критично важливим для задоволення споживчого попиту та підтримки репутації підприємства. Обґрунтовано, що контроль є невід'ємною складовою системи менеджменту агропромислових підприємств, що забезпечує їхню ефективність, стабільність і конкурентоспроможність у сучасних умовах.

Ключові слова: *контроль, система контролю, агропромислові підприємства, система менеджменту підприємства, управлінський процес.*

DOI: *https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-3-188-193*

Рис.: *1.* ***Табл.:*** *1.* ***Бібл.:*** *1.*

Носач Наталія Михайлівна *– докторант кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування, Державний біотехнологічний університет (вул. Алчевських, 44, Харків, 61002, Україна)*

E-mail: *red.edit.10@gmail.com*

ORCID: *https://orcid.org/0000-0002-6784-9768*

Єгіозар'ян Артур Генріхович *– заступник начальника Північно-східного офісу Державної аудиторської служби (майдан Свободи, 5, Харків, 61022, Україна)*

ORCID: *https://orcid.org/0009-0006-2245-8858*

Полякова Євгенія Сергіївна *– кандидат економічних наук, доцент, проректор Міжнародного технологічного університету «Миколаївська політехніка» (вул. Робоча, 2а, Миколаїв, 54029, Україна)*

ORCID: *https://orcid.org/0000-0002-7032-9421*

UDC 65.012.4:631
JEL Classification: L23; Q13; M11

Nosach N. M., Yehiozarian A. H., Poliakova Y. S. The Role of Control in the Management System of Enterprises in the Agro-Industrial Sector of the Economy

The article considers the importance of control in the management systems of agro-industrial enterprises; attention is focused on its importance for ensuring the stability of production processes, optimizing costs, reducing risks and improving product quality. The aim of the study is to analyze, systematize, generalize and improve the existing theoretical and methodological developments on control in the management system of an agrarian enterprise. The study of literature sources allowed to present the key aspects of managerial control that allow enterprises to effectively respond to changes in the external environment, such as weather conditions and market fluctuations. The necessity of introduction of automated control systems that ensure optimization of resource consumption and compliance with agrotechnological standards is substantiated. Different approaches to the interpretation of the concept of control are provided, in particular, its role as a mechanism for ensuring the achievement of enterprise goals and minimizing risks is indicated. It is found that control not only performs the function of feedback, but also actively supports the improvement of managerial processes. Based on the achievements of domestic and foreign scientists, the objectives of control specific to the agro-industrial sector are systematized, including control over the use of resources, compliance with agrotechnological standards, risk management, and financial control. It is also found that the defined goals contribute not only to the timely detection of deviations, but also to the prevention of problems, which is especially important in the context of risks associated with external factors such as competitiveness control and compliance with regulatory

requirements. An analysis of the need for monitoring environmental sustainability, which is becoming increasingly relevant in the context of growing attention to environmental problems, is carried out. It is determined that product quality control is critically important for meeting consumer demand and maintaining the reputation of enterprise. It is substantiated that control is an integral part of the management system of agro-industrial enterprises, which ensures their efficiency, stability and competitiveness in today's conditions.

Keywords: *control, control system, agro-industrial enterprises, enterprise management system, managerial process.*

Fig.: *1.* ***Tabl.:*** *1.* ***Bibl.:*** *14.*

Nosach Nataliia M. *– Candidate on Doctor Degree of the Department of Management, Business and Administration, State Biotechnological University (44 Alchevskykh Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)*

E-mail: *red.edit.10@gmail.com*

ORCID: *https://orcid.org/0000-0002-6784-9768*

Yehiozarian Artur H. *– Deputy Head of the Department of the North-Eastern Office of the State Audit Service (5 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)*

ORCID: *https://orcid.org/0009-0006-2245-8858*

Poliakova Yevheniia S. *– Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Pro-rector of the International Technological University "Mykolaiv Polytechnic" (2a Robocha Str., Mykolayiv, 54029, Ukraine)*

ORCID: *https://orcid.org/0000-0002-7032-9421*

Вступ. Агропромисловий сектор є ключовим для економіки багатьох країн, адже забезпечує продовольчу безпеку та є важливим джерелом доходів для сільських територій. В умовах глобалізації, інтеграції нових технологій та зростаючої конкуренції підприємства цього сектора стикаються з численними викликами, такими як нестабільність ринкових цін, зміни в законодавстві, вимоги до сталого розвитку і збереження екології. Необхідність дослідження ролі контролю в системі менеджменту підприємств агропромислового сектора економіки обумовлена зростаючою важливістю ефективного управління підприємствами в умовах мінливого економічного середовища. Контроль, як елемент системи менеджменту, відіграє важливу роль у забезпеченні стабільності, ефективності та адаптивності агропромислових підприємств. Він дозволяє оперативно реагувати на зміни в ринкових умовах, виявляти ризики та можливості, що, своєю чергою, сприяє досягненню стратегічних цілей компаній. Актуальність дослідження підкреслює необхідність впровадження сучасних методів контролю, які сприятимуть підвищенню продуктивності, ефективності використання ресурсів та забезпеченню високої якості продукції. Окрім того, в умовах постійних змін у регуляторному середовищі важливою є роль контролю у забезпеченні відповідності стандартам і вимогам. Таким чином, дослідження місця контролю в системі менеджменту підприємств агропромислового сектора не тільки сприятиме розвитку теоретичних аспектів менеджменту, але й надасть практичні рекомендації для підвищення ефективності управління в цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням вивчення теоретико-методичних засад контролю в системі менеджменту підприємств присвячено велику кількість публікацій. Зокрема, в працях таких вітчизняних та іноземних учених, як Андрійчук В. Г. [1; 10], Афау А. [13], Басанцов І. В. [11], Благой В. В. [12], Гетманцева Н. Д. [3], Журкіна Н. Ю. [6], Майорова Т. В. [4], Музика П. М. [5], Соломонко Д. О. [5], Туччі С. [13] та інших висвітлено ґрунтовні положення з заданої тематики. Незважаючи на велику кількість праць, деякі аспекти контролю в системі управління підприємством не висвітлено повною мірою, що формулює мету дослідження.

Метою статті є аналіз, систематизація, узагальнення та удосконалення наявних теоретико-методичних розробок щодо контролю в системі менеджменту аграрного підприємства.

Викладення основаного матеріалу дослідження. Контроль є однією з ключових функцій у системах менеджменту будь-якого підприємства, і агропромислові виробництва не є винятком. Ефективна контрольна система дозволяє забезпечити стабільність виробничих процесів, оптимізувати витрати, знизити ризики і забезпечити високу якість продукції, що є критично важливим для конкурентоспроможності підприємства. В агропромисловому секторі, де підприємства стикаються з постійними змінами у зовнішньому середовищі (погодні умови, ринкові коливання, регуляторні вимоги), контрольна функція стає ще більш важливою.

Контроль також відіграє важливу роль у підтримці якості продукції та дотриманні вимог регуляторних органів, зокрема стандартів безпеки та екологічних норм. Важливою частиною цього процесу є автоматизований контроль витрат ресурсів та оптимізація виробничих процесів для підвищення рентабельності. Крім того, контрольна функція допомагає мінімізувати ризики втрат у виробництві та забезпечити стабільність у випадку зовнішніх загроз, таких як зміни погодних умов або ринкової кон'юнктури. Завдяки системам управління, що інтегрують контрольні механізми, підприємства агропромислового комплексу можуть досягти підвищеної ефективності, якості та стійкості в умовах зростаючої конкуренції.

Поняття «контроль» не має єдиного визначення, оскільки різні вчені трактують його по-різному. Так, у перекладі із французької «контроль» означає перевірку чого-небудь. Кожен дослідник може розглядати контроль з власної точки зору, залежно від контексту, цілей та сфери дослідження. Деякі вчені акцентують увагу на контролі як на процесі порівняння фактичних результатів із запланованими, інші ж бачать його як засіб регулювання діяльності або забезпечення відповідності стандартам [1–3]. Також існують підходи, де контроль розглядається як механізм забезпечення досягнення цілей підприємства або інструмент мінімізації ризиків [4–6]. Відмінності в трактуваннях

пов'язані з різними аспектами управління, якими займаються дослідники.

У науковій літературі контроль часто розглядається як форма зворотного зв'язку в процесі управління. Наприклад, як зазначає література з менеджменту, контроль виконує роль інструменту моніторингу та коригування процесів на основі фактичних результатів [3]. Він включає порівняння реальних показників з плановими та коригування, якщо спостерігаються відхилення від встановлених стандартів. Таке розуміння підтверджують дослідники, зазначаючи, що основна роль контролю полягає у зворотному зв'язку, що забезпечує ефективну реалізацію управлінських рішень [7].

Ключова характеристика контролю як зворотного зв'язку полягає у створенні замкнутого циклу, де інформація про результати використовується для внесення змін до процесів або діяльності. Це дозволяє підвищити ефективність організації шляхом швидкого реагування на проблеми та відхилення [8].

Крім того, контроль не слід обмежувати лише виявленням порушень. Його мета – запобігати можливим проблемам і сприяти покращенню управлінських процесів. Таким чином, контроль не лише фіксує негативні тенденції, а й активно підтримує їхнє попередження та покращення [9].

Управлінський контроль є однією з базових функцій менеджменту, мета якої полягає у всебічному кількісному та якісному оцінюванні результатів діяльності організації. Ця функція реалізується через комплексний інструментарій, що включає постійний моніторинг, аналіз результатів і перевірку різних аспектів організаційної діяльності. Контроль виступає як механізм зворотного зв'язку, який забезпечує своєчасне коригування раніше ухвалених управлінських рішень, стратегічних планів та нормативних стандартів у відповідь на отримані результати.

Ефективний контроль має стратегічний характер, спрямований на досягнення кінцевих цілей організації, і характеризується своєчасністю та оптимальною простотою. Це особливо важливо в умовах сучасного управління, де організації прагнуть зменшити контрольні функції менеджерів, покладаючись на принцип довіри до співробітників. Такий підхід дозволяє оптимізувати контроль, роблячи його менш жорстким і водночас більш економічно доцільним.

Контроль є не лише інструментом оцінки, але й потужним засобом стимулювання організаційного розвитку. Він забезпечує безперервність управлінського процесу, замикаючи цикл між керуючою і керованою підсистемами.

Існує декілька ключових чинників, які обумовлюють необхідність впровадження управлінського контролю. По-перше, це потреба у відстеженні процесу виконання завдань і запобігання негативним кумулятивним ефектам навіть незначних помилок, що можуть суттєво вплинути на загальний результат. По-друге, постійні зміни зовнішнього середовища, з якими стикається організація, вимагають не лише корекції поточних планів, але й іноді перегляду стратегічних цілей. Нарешті, зі зростанням масштабів і складності організаційних процесів необхідність у формальній системі контролю стає очевидною, оскільки менеджери не можуть персонально охопити всі аспекти діяльності та зміни ринкових умов.

У системі менеджменту підприємств агропромислового виробництва цілі контролю можуть мати специфічні акценти через особливості галузі [10–13]. Дослідження теоретичних засад контролю в системі менеджменту, які представлені у науковій літературі [6–13], дозволило виділити основні цілі контролю (рис. 1).

Отже, контроль у системах менеджменту підприємств агропромислового виробництва має декілька важливих цілей, які відображають особливості галузі (рис. 1).

Рис. 1. Цілі контролю у системі менеджменту підприємств агропромислового виробництва

Джерело: систематизовано авторами на основі [6–14]

Цілі контролю в системі менеджменту підприємств агропромислового сектора є важливими елементами для забезпечення ефективності їхньої діяльності.

Контроль за використанням ресурсів спрямований на оптимізацію витрат, включаючи трудові, матеріальні, фінансові та енергетичні ресурси. Це передбачає моніторинг та аналіз витрат у різних виробничих процесах, що дозволяє підприємствам уникати надмірних витрат і знижувати собівартість продукції. Ефективне використання ресурсів також включає впровадження сучасних технологій і методів виробництва, що сприяють зменшенню втрат.

Контроль за дотриманням агротехнологічних стандартів є критично важливим для забезпечення високої продуктивності та якості сільськогосподарської продукції. Це включає моніторинг технологічних процесів, дотримання термінів і норм обробки ґрунту, посіву, внесення добрив і засобів захисту рослин. Система контролю повинна забезпечити своєчасне виявлення відхилень від технології, що може призвести до зниження врожайності або якості продукції.

Управління ризиками включає виявлення, аналіз і мінімізацію ризиків, що можуть вплинути на стабільність виробництва. Це може бути пов'язано з різними факторами, такими як погодні умови, ринкові коливання, зміни в законодавстві або епідеміологічні загрози. Система контролю повинна включати механізми моніторингу та аналізу ризиків, а також розробку стратегій реагування, що допоможуть підприємствам залишатися стабільними в умовах невизначеності.

Фінансовий контроль забезпечує ефективне управління фінансами підприємства, що включає планування, облік та контроль витрат. Це передбачає регулярний аналіз фінансових показників, таких як прибутковість, рентабельність та ліквідність, а також порівняння фактичних витрат з плановими. Управління витратами дозволяє виявляти неефективні статті витрат і впроваджувати заходи для їх оптимізації.

Контроль за конкурентоспроможністю включає в себе аналіз ринкових умов, конкурентів і тенденцій споживчого попиту. Це дозволяє підприємствам адаптувати свої стратегії, вдосконалювати продукцію та послуги, підвищувати якість обслуговування клієнтів та запроваджувати інновації. Система контролю повинна враховувати потреби ринку та можливості підприємства для забезпечення його конкурентних переваг.

Контроль за дотриманням регуляторних вимог є необхідним для забезпечення відповідності підприємства національним і міжнародним стандартам. Це включає контроль за виконанням законодавства у сфері охорони праці, екології, безпеки харчових продуктів та інших аспектів. Невиконання регуляторних вимог може призвести до штрафів, санкцій і навіть закриття підприємства, тому контроль у цій сфері є надзвичайно важливим.

Забезпечення екологічної стійкості є важливою метою контролю, особливо в умовах зростаючої уваги до екологічних проблем. Це передбачає моніторинг впливу виробничої діяльності на навколишнє середовище, дотримання екологічних норм і стандартів, а також впровадження технологій, що зменшують негативний вплив на природу. Система контролю повинна сприяти сталому розвитку підприємства та захисту природних ресурсів.

Контроль якості продукції є критично важливим для забезпечення задоволеності споживачів і підтримки репутації підприємства. Це включає моніторинг всіх етапів виробництва, від сировини до готової продукції, та забезпечення відповідності встановленим стандартам якості. Система контролю повинна бути побудована на принципах системи управління якістю (наприклад, ISO), що дозволяє підприємствам підвищувати якість продукції, зменшувати дефекти і повертати продукцію.

Контроль в агропромисловому секторі є важливим інструментом для забезпечення стабільного розвитку підприємств в умовах мінливого ринкового середовища та зростаючих екологічних викликів. Особливість агропромислового виробництва полягає у його залежності від природних ресурсів та сезонності, що створює додаткові ризики. Ефективний контроль на всіх етапах виробництва – від планування і посіву до збору врожаю, переробки та реалізації продукції – дозволяє підприємствам вчасно реагувати на можливі відхилення від планових показників, мінімізувати ризики, уникати втрат і підвищувати продуктивність.

Важливим аспектом дослідження є систематизація типів контролю для кращого розуміння їхньої ролі у забезпеченні відповідності діяльності підприємства внутрішнім і зовнішнім стандартам, а також адаптації до змін у ринковому середовищі. Існують різні типи контролю в системі управління підприємством, в них різні цілі та призначення, а також доцільно визначити їх вплив на загальну ефективність діяльності підприємства (табл. 1).

У системі управління підприємством застосовуються різні типи контролю, кожен із яких має свої особливості, мету та час проведення. Ключовими видами контролю є попередній, поточний, заключний, фінансовий, контроль якості продукції та екологічний контроль.

Попередній контроль здійснюється до початку виробничого процесу і включає оцінку відповідності планів і ресурсів, запобігання можливим відхиленням і забезпечення підготовленості підприємства до виконання виробничих завдань. Поточний (оперативний) контроль, своєю чергою, проводиться під час виробничого процесу, що дозволяє виявляти та коригувати відхилення в реальному часі для забезпечення виконання запланованих показників. Після завершення виробничого циклу здійснюється заключний контроль, який передбачає оцінку кінцевих результатів та їхнє порівняння із запланованими показниками. Це дозволяє аналізувати досягнення підприємства, виявляти слабкі сторони й ефективно планувати майбутні процеси.

Фінансовий контроль проводиться протягом усього фінансового періоду і спрямований на відстеження витрат та фінансових показників підприємства для оптимізації витрат і підвищення фінансової ефективності. Контроль якості продукції виконується під час виробничого процесу та перед відправкою продукції споживачам, забезпечуючи відповідність продукції встановленим стандартам якості та задоволення потреб ринку. Екологічний контроль зосереджений на моніторингу дотримання екологічних стандартів

Таблиця 1

Класифікація типів контролю та їх призначення в системі управління підприємством

Тип управління	Призначення	Мета контрольної функції	Термін
Попередній контроль	Оцінка відповідності планам і ресурсам до початку виробництва	Запобігання відхиленням від планів і забезпечення підготовленості	До початку виробничого процесу
Оперативний контроль	Моніторинг виконання процесів у реальному часі	Виявлення та корекція відхилень на ранніх етапах	Під час виконання виробничих процесів
Заключний контроль	Оцінка кінцевих результатів після завершення виробничого процесу	Аналіз досягнутих результатів і порівняння з запланованими	Після завершення виробничого процесу
Фінансовий контроль	Відстеження витрат і фінансових показників підприємства	Оптимізація витрат і підвищення фінансової ефективності	Протягом усього фінансового періоду
Контроль якості продукції	Перевірка відповідності продукції встановленим стандартам якості	Забезпечення стабільної якості продукції для споживачів	Під час виробничого процесу та перед відправкою продукції
Екологічний контроль	Моніторинг дотримання екологічних стандартів і вимог	Зниження негативного впливу на довкілля та дотримання регуляторних норм	Постійний моніторинг та під час екологічних перевірок

Джерело: складено авторами на основі [14]

та регуляторних вимог, що допомагає знизити негативний вплив на довкілля та забезпечити дотримання екологічних нормативів.

Таким чином, кожен із цих видів контролю має важливе значення для ефективного управління підприємством, оскільки сприяє підвищенню якості продукції, економічній ефективності, дотриманню регуляторних вимог і підтримці сталого розвитку підприємства.

Одним із основних завдань контролю є досягнення економічної ефективності, що включає оптимізацію витрат, покращення якості продукції та управління ризиками. Постійний моніторинг і оперативне втручання сприяють зниженню вартості виробництва, збереженню високих стандартів якості продукції та забезпеченню відповідності вимогам безпеки. Це, своєю чергою, дозволяє агропідприємствам утримувати стабільні ринкові позиції та розширювати свої можливості.

Крім того, контроль відіграє ключову роль у забезпеченні сталого розвитку підприємств через дотримання екологічних стандартів. У сучасних умовах все більшу увагу приділяють не лише економічним результатам, але й впливу виробничих процесів на довкілля. Контроль дозволяє зменшити негативний екологічний вплив, сприяючи більш стійкому використанню природних ресурсів.

Загалом контроль не лише допомагає досягати кращих фінансових показників, але й підтримує репутацію підприємства, забезпечує відповідність вимогам ринку та законодавства, сприяє інноваційним процесам і адаптації до зовнішніх змін. Такий комплексний підхід до управління процесами дає можливість агропромисловим підприємствам зберігати конкурентоспроможність, забезпечувати сталий розвиток та довгостроковий успіх у сучасних умовах глобалізації та зростаючої конкуренції.

Отже, контроль є невід'ємною складовою системи менеджменту агропромислових підприємств, що забезпечує їхню ефективність, стабільність і конкурентоспроможність у мінливому зовнішньому середовищі. Цілі контролю в системі менеджменту підприємств агропромислового сектора є невід'ємною частиною забезпечення їхньої ефективності та конкурентоспроможності, що в умовах сучасних викликів є особливо актуальним. Варто зазначити, що основні цілі контролю полягають у своєчасному виявленні відхилень, оптимізації витрат, підвищенні якості продукції та дотриманні регуляторних вимог. Це дає можливість не лише реагувати на проблеми, але й запобігати їм, що особливо важливо в умовах ризиків, пов'язаних із погодними умовами та ринковими коливаннями.

Висновки. Ефективна система контролю включає автоматизовані інструменти, вона дозволяє підприємствам агропромислового комплексу оптимізувати використання ресурсів, забезпечити високу якість продукції та дотримання агротехнологічних стандартів. Це, своєю чергою, сприяє підвищенню фінансової стійкості та зменшенню ризиків, що є важливими умовами для успішного функціонування в умовах зростаючої конкуренції. Системний підхід до контролю, що базується на зворотному зв'язку та коригуванні управлінських рішень, забезпечує гнучкість і швидкість реагування на зміни в зовнішньому середовищі. Розуміння контролю не лише як засобу виявлення порушень, але і як потужного інструменту для стимулювання розвитку підприємства, відкриває нові перспективи для управлінської практики в агропромисловому секторі. В умовах зростаючої складності та масштабності агропромислових процесів, значення управлінського контролю стає особливо актуальним. Впровадження ефективних контрольних механізмів, що відповідають специфіці галузі, дозволить підприємствам адаптуватися до змін, підвищити ефективність управління та забезпечити сталий розвиток. Таким чином, контроль виступає як ключовий фактор успіху в сучасному агробізнесі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств. Київ : КНЕУ, 2002. 624 с.

2. Звернення керівництва Асоціації „Союз тваринників України" та Корпорації „Тваринпром". URL: http://status-delovoy.com.ua/news.php?news_id=538

3. Гетманцева Н. Д. Методологія наукових досліджень. Київ : КНЕУ, 2009. 516 с.

4. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність. Київ : Центр навч. літ., 2004. 376 с.

5. Музика П. М., Соломонко Д. О. Організаційне забезпечення інноваційної діяльності в аграрному секторі України // Проблеми та перспективи інноваційного розвитку економіки : зб. матеріалів XII Міжнар. наук.-практ. конф. Київ : СПД Цудзинович Т. І., 2008. С. 322–324.

6. Журкіна Н. Ю. Формування інформаційного забезпечення процесу прийняття рішень як метод підвищення ефективності управління *Економіка : проблеми теорії та практики*. 2004. Т. І. Вип. 196. С. 116–117.

7. Understanding Feedback Control: Definition, Examples, and Applications // Accountend. URL: https://accountend.com/understanding-feedback-control-definition-examples-and-applications/

8. Feedback and Control I: History and Classical Methodologies // SpringerLink. URL: https://link.springer.com/article/10.1007/s001710000063

9. Management control systems: a review // SpringerLink. URL: https://link.springer.com/article/10.1007/s00187-012-0158-7

10. Андрійчук В. Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз : монографія. Київ : КНЕУ, 2005. 290 с.

11. Басанцов І. В. Впровадження системи державного фінансового контролінгу на стратегічних підприємствах України. *Механізм регулювання економіки*. 2011. № 2/(52). С. 106–112.

12. Благой В. В. Роль контроля в системе управления // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Харків : Вид-во ХНАДУ, 2007. Ч. 2. С. 153–154.

13. Afuah A., Tucci C. Internet business models and strategies. Boston : McGraw Hill, 2013. 384 p.

14. Храпкіна В. В., Дерев'янко І. С. Управлінський контроль в системі менеджменту підприємства. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво.* 2021. № 3 (120). С. 59–64.

DOI: https://doi.org/10.32840/1814-1161/2021-3-9ф

REFERENCES

Afuah, A., and Tucci, S. *Internet business models and strategies*. Boston: McGraw Hill, 2013.

Andriichuk, V. H. *Efektyvnist diialnosti ahrarnykh pidpryiemstv: teoriia, metodyka, analiz* [Efficiency of Agricultural Enterprises: Theory, Methodology, Analysis]. Kyiv: KNEU, 2005.

Andriichuk, V. H. *Ekonomika ahrarnykh pidpryiemstv* [Economics of Agricultural Enterprises]. Kyiv: KNEU, 2002.

Basantsov, I. V. "Vprovadzhennia systemy derzhavnoho finansovoho kontrolinhu na stratehichnykh pidpryiemstvakh Ukrainy" [Implementation of the State Financial Controlling System at Strategic Enterprises of Ukraine]. *Mekhanizm rehuliuvannia ekonomiky*, no. 2/(52) (2011): 106-112.

Blagoy, V. V. "Rol kontrolya v sisteme upravleniya" [The Role of Control in the Management System]. *Problemy i perspektyvy rozvytku pidpryiemnytstva*, part 2. Kharkiv: Vyd-vo KhNADU, 2007. 153-154.

"Feedback and Control I: History and Classical Methodologies". SpringerLink. https://link.springer.com/article/10.1007/s001710000063

Hetmantseva, N. D. *Metodolohiia naukovykh doslidzhen* [Methodology of Scientific Research]. Kyiv: KNEU, 2009.

Khrapkina, V. V., and Derevianko, I. S. "Upravlinskyi kontrol v systemi menedzhmentu pidpryiemstva" [Management Control in the Enterprise Management System]. *Derzhava ta rehiony. Seriia : Ekonomika ta pidpryiemnytstvo*, no. 3(120) (2021): 59-64.

DOI: https://doi.org/10.32840/1814-1161/2021-3-9

"Management control systems: a review". SpringerLink. https://link.springer.com/article/10.1007/s00187-012-0158-7

Maiorova, T. V. *Investytsiina diialnist* [Investment Activity]. Kyiv: Tsentr navch. lit., 2004.

Muzyka, P. M., and Solomonko, D. O. "Orhanizatsiine zabezpechennia innovatsiinoi diialnosti v ahrarnomu sektori Ukrainy" [Organizational Support of Innovative Activity in the Agricultural Sector of Ukraine]. *Problemy ta perspektyvy innovatsiinoho rozvytku ekonomiky*. Kyiv: SPD Tsudzynovych T. I., 2008. 322-324.

"Understanding Feedback Control: Definition, Examples, and Applications". Accountend. https://accountend.com/understanding-feedback-control-definition-examples-and-applications/

"Zvernennia kerivnytstva Asotsiatsii „Soiuz tvarynnykiv Ukrainy" ta Korporatsii „Tvarynprom"" [Address of the Management of the Association "Union of Livestock Breeders of Ukraine" and the Corporation "Tvarynprom"]. http://status-delovoy.com.ua/news.php?news_id=538

Zhurkina, N. Yu. "Formuvannia informatsiinoho zabezpechennia protsesu pryiniattia rishen yak metod pidvyshchennia efektyvnosti upravlinnia" [The Formation of Information Support for the Decision-making Process as a Method of Increasing Management Efficiency]. *Ekonomika : problemy teorii ta praktyky*, vol. I, no. 196 (2004): 116-117.

Стаття надійшла до редакції 08.09.2024 р.

Статтю прийнято до публікації 24.09.2024 р.